

*Ahoj děti,
to jsem zase já, váš kamarád
Daniel. Těší mě, že se po prázdninách opět vidíme. Jistě jste prožily hodně zajímavých dobrodružství, ale vsadím se, že nikdo neměl zajímavější prázdniny než já.*

Nevěříte? Přesvědčte se samy.

Váš Daniel

*P.S.: Mimo-
chodem, hodně úspěchů
ve škole!*

Začalo to vlastně úplně obyčejně...

V neděli 23. května jsem se nad ránem vracel celý promočený z Mariazell. Bylo to hezké, až na ten déšť, ale co vám mám povídat, plno z vás ho zakusilo na vlastní kůži...

Když jsem tedy letěl zpátky do Čech, přemýšlel jsem o tom, že bych letos rád strávil prázdniny v teplých krajích.

Zamířil jsem do strahovského kláštera v Praze. U premonstrátů, kteří tam žijí, mám totiž přítele. Ví, že u nich občas přespím, a nevadí mu to; chápe,

že i havrani si občas potřebují promyslet věci v klidu.

Když jsem doletěl na své obvyklé stanoviště, trochu rozmrzele jsem zjistil, že klídu dneska asi moc nebude. Před kostelem totiž bylo plno dětí.

Když jsem se na ně pořádně podíval, řekl jsem si, že to asi nebudou české děti. Byly totiž jako havrani: černá kůže, černé oči, černé peří - tedy vlasy.

Na dveřích kostela jsem uviděl plakát, který zval na mši s ugandskými dětmi. Papežské misijní dílo dětí v České republice, které pomáhá chudým zemím, se totiž rozhodlo letos podpořit Ugandu a pozvat na návštěvu tamější děti.

Co vám mám povídat: tak mě to zaujalo, že jsem s dětmi jezdil celý týden: do Hradce Králové, do Pardubic, Jablonného, Ostravy, Kroměříže...

Když se blížil den jejich odjezdu, vzpomněl jsem si, že jsem přece chtěl strávit prázdniny v teplých krajích.

Takže když děti odlétaly, vmáčkl jsem se k motoru pod levé křídlo a po dvou dnech už jsem létal pod žhavým africkým sluncem.

Jaká vlastně Uganda je? Posuďte sami!

Když jsem se osmělil a vystrčil hlavu, viděl jsem okénkem přímo do letadla. Jedna holčička právě studovala brožuru s informacemi o Ugandě. Dozvěděl jsem se hodně zajímavých věcí:

Uganda v číslech a datech

Oficiální název: Republika Uganda
Hlava státu: prezident
Měna: ugandský šilink
Hlavní město: Kampala* (asi 700 000 obyvatel)
Úřední jazyky: angličtina, svahilština, bantuské a nilotské jazyky
Další města: Mbale, Masaka, Gulu, Jinja

Rozloha země: 241 139 km²
(dle velikosti je na 77. místě ve světě)
Počet obyvatel: přes 24 milionů
Nejdelší řeka: Nil, na území Ugandy měří 850 km
Nejvyšší hora: Margherita/Ngalie-ma, 5 109 m n. m.

* Kampala leží na sedmi vršcích, centrum města je přímo na jednom z nich - Nakasero

Většinu území tvoří náhorní plošina s hlavními horskými pásmy **Mufumbiro**, **Ruwenzori** a **Elgon**. V zemi je mnoho řek, vodopádů, jezer a bažinatých oblastí. Uganda je jednou z 10 zemí světa, kterými prochází rovník. Podnebí je tropické, teploty se pohybují od 18 do 30° C. V horách a během deštivých měsíců se teploty snižují. Vrcholky nejvyšších hor jsou dokonce pokryté sněhem. Roční průměrná teplota v hlavním městě přesahuje 20° C.

Ve středověku se na území dnešní Ugandy rozkládaly domorodé říše, z nichž nejvýznamnější bylo království Buganda. Od poloviny 19. století sem pronikali evropští misionáři a cestovatelé a od konce 19. století spravuje území dnešní Ugandy Velká Británie. Od roku 1962 je Uganda nezávislým územím. Od 80. let 20. století sužují zemi (zvláště sever) válečné konflikty, občanská válka, politické nepokoje, rebelové, rostoucí kriminalita.

UGANĎANÉ

V zemi žije mnoho kmenů a každý má svůj jazyk. Pro zajímavost uvádíme názvy několika hlavních kmenů a jejich jazyků:

1. Baganda/Luganda
2. Bateso/Ateso
3. Basoga/Lusoga
4. Banyankore/Runyankore
5. Banyoro/Runyoro
6. Batooro/Rutooro
7. Bakiga/Rukiga
8. Alur/Alur
9. Bacholi/Acholi
10. Langi/Langi

Nejvíce lidí hovoří jazykem Luganda. Většina obyvatel jsou křesťané (70 %), 7 % jsou muslimové, ostatní vyznávají místní kmenová náboženství. Průměrný věk obyvatel

je 15 let, protože velkou část populace tvoří děti a mládež.

BOHATSTVÍ - PŘÍRODA

Přírodní zdroje: fosfáty, kobalt, měď, sůl, stavební dříví. V přírodních parcích žijí sloni, buvoli, hroši, různé druhy antilop, leopardi a lvi, mnoho druhů ptáků, šimpanzi, gorily a nejméně dalších 10 druhů primátů.

Zemědělské produkty: brambory a další okopaniny, obilniny, sója, cukr, čaj, tabák, banány, bavlna, káva, dále je pro obyvatele obživou rybolov, chov skotu, koz, ovcí, prasat, drůbeže.

Konečně na pevné zemi! Jakmile jsem nabral síl, začal jsem prozkoumávat okolí. Byl jsem zvědavý, jaká zvířata v Ugandě žijí. Jako první jsem potkal gorilu. Nepolekal jsem se, koneckonců v trójské

ZOO už jsem nějakou viděl.

S domluvou jsme měli zpočátku problémy, ale společný jazyk zvířat jsme nakonec našli. To, co mi o sobě vyprávěla, bylo moc zajímavé.

GORILY

Gorila je největší primát na světě. Dospělý samec může vážit 200 kg a samice asi polovinu.

Dělí se na několik druhů, z nichž největší a nejvzácnější jsou horské gorily.

Jejich největší africká populace - asi 320 kusů - žije na východních hranicích Ugandy.

Ačkoliv jsou býložravé, mají gorily pověst agresivních zvířat. Chovají se ale celkem klidně a - podle některých - dokonce něžně.

Ve svém obvyklém dni 30 % času projí, 30 % času se pohybují a zbytek času odpočívají.

Gorily se velmi dobře

dorozumívají - užívají mimiku, gesta i zvuky. Jejich jídelníček tvoří hlavně bambusové výhonky, obří bodláky a divoký celer. Tyto rostliny obsahují dostatek vody, tudíž gorila vydrží dlouhý čas bez pití. Gorilí tlupu, jež čítá 10 až 15 různě velkých členů, vodí statný samec. Pohybují se zvolna, ujdou asi 1 km za den.

Na noc si každá gorila staví své doupě. Dospělé samice jsou po celý život obklopeny mláďaty. Březost trvá 8,5 měsíců,

poté matka nosí půl roku mládě s sebou a až do dvou let pečuje o jeho potravu. Ve 3 letech se mládě osamostatňuje, staví si např. na noc své vlastní doupě. Když gorila dospěje (samec ve věku 8-15 let, samice 8 let), odchází, aby se přidala k cizí tlupě.

(Podle knihy East Africa, nakladatelství Lonely Planet)

Víte, co se vaří v Ugandě? A co jí rády africké děti? Taky mě to zajímalo, o nás havranech se totiž traduje, že jsme mlsní - a to je pravda. Takže, sehnal jsem vám recept na oblíbenou africkou pochoutku.

JÍDLO

Jídlo se liší podle krajových zvyklostí a podle přírodních podmínek. Mezi hlavní druhy jídla patří **MATOOKE** (vařené

banány), **OBULO** (proso), **KASOOLI** (kukuřice), **MUWOGO** (cassava neboli maniok), **LUMONDE** (sladké brambory), **OBUMONDE** (irské bram-

bory), **OMUCEERE** (rýže). Tyto přílohy se polévají zeleninovými či masovými omáčkami.*

** Názvy před závorkou jsou uvedeny v jazyce Luganda.*

RECEPT

Kabalagala - oblíbená pochoutka dětí Kabalagala - křupavé sladké placičky

Příprava:

Smícháme kukuřičnou a pšeničnou mouku s rozmačkaným banánem a vytvoříme husté těsto, které rozválíme a skleničkou vykrajujeme kolečka, která smažíme v rozpáleném oleji. Placičky by měly být jen asi 0,5 cm vysoké. Výborné placičky budou i ze surovin dostupných u nás.

Pečené banány...

Papežské misijní dílo dětí

Děti, zvláště na severu Ugandy, velice trpí. Utíkají před rebely, jsou zneužívány, umírají hladu, nemají na školné ani na léky. I vy jim můžete pomoci tím, že se zapojíte do aktivit PMDD:

MISIJNÍ KLUBKO * Misijní bonbónek

Misijní koláč * Jeden dárek navíc

Pohled pro misie

Více informací:

PMDD, 543 51 Špindlerův Mlýn 33

tel. 499 433 058 * info@misijnidila.cz

www.misijnidila.cz * číslo účtu: 72540444/2700

heslo PMDD: Děti pomáhají dětem

Toto číslo Duhu pro vás připravilo Papežské misijní dílo dětí v České republice.

VTIP - VTIP - VTIP

Oznámení

Pan Skořápka oznamuje úmrtí svého syna Vajíčka, který zahynul při nehodě. Ta se odehrála na sporáku na pánvi. Rozloučení se uskuteční na stole za pomoci vidliček a nožů. Pohřeb proběhne v žaludku. Konec oznámení.

Najjuka Joan,

Dívčí základní škola v Namugongu

Výherkyní,
která bude tento ročník
dostávat Duhu zdarma,
se stává

**Marta Hejsková
ze Škvorce.**

Srdečně blahopřejeme!

HÁDANKY - HÁDANKY - HÁDANKY - HÁDANKY

Tajenku složíte z písmen, která zůstanou v osmisměrce po vyškrtání všech názvů zemí uvedených v legendě.

O	K	S	L	O	G	N	O	M	E	L	I	CH
I	O	I	B	M	G	H	A	N	A	T	S	F
M	T	K	Z	R	A	Ď	V	O	Á	Z	L	R
A	D	I	O	R	A	L	S	L	Č	O	A	A
K	A	T	A	R	A	Z	I	U	K	A	N	N
E	O	CH	S	H	A	E	Í	S	A	G	D	C
D	O	K	S	R	I	M	L	L	O	Ň	N	I
O	O	Á	C	D	P	Ě	A	L	I	Á	E	E
N	K	R	N	E	N	A	A	N	D	E	M	K
I	S	I	R	A	Ř	M	O	Ú	A	L	E	Y
E	N	U	P	N	O	R	S	K	O	P	J	P
O	Á	Š	V	Ý	C	A	R	S	K	O	Ď	R
I	D	N	U	R	U	B	O	L	Í	V	I	E

LEGENDA:

ANGOLA, BARMA, BOLÍVIE, BRAZÍLIE, BURUNDI, ČAD, DÁNSKO, FRANCIE, GHANA, HAITI, CHILE, INDIE, IRÁK, IRSKO, ISLAND, ITÁLIE, IZRAEL, JEMEN, KATAR, KEŇA, KYPR, LAOS, MAĎARSKO, MAKEDONIE, MALI, MAROKO, MONGOLSKO, NORSKO, PANAMA, PERU, ŘECKO, SÚDÁN, ŠPANĚLSKO, ŠVÝCARSKO.

Správné řešení najdete na 7. straně.

VYDÁVÁ

z pověření českobudějovického biskupství Sdružení sv. Jana Neumanna v Českých Budějovicích ve spolupráci s časopisem Regenbogen, diecéze Gurk-Klagenfurt (Tarviser Strasse 30, A-9020 Klagenfurt),

tisk: Carinthian Klagenfurt,
Internet:
www.kinder-regenbogen.at
Česká redakce: P. Adolf Pintíř,
Mgr. Petra Lísková, Kanovnická 10,
370 01 České Budějovice, tel./fax:
386 359 481, e-mail: duha@vol.cz
Internet: <http://duha.czweb.org>

Distribuce a předplatné:
Mgr. Markéta Cinádrová
DTP: DUHA, ISSN: 1212-8066
Distribuce pro Slovensko:
Rodeny, Vinohradnícká 11,
949 01 Nitra,
tel.: 0042187-418383
Evidenční číslo MK ČR E 6588.

Při svých přeletech nad Ugandou jsem viděl hodně vesnic i městeček. Ačkoli se v detailech lišila, jedno mají ugandská sídla společné: jejich obyvatelé jsou velmi chudí.

CHUDOBA

Ugandané jsou vesměs chudí. Nemají doma elektřinu - svítí petrolejovými lampami a vaří na ohništi; nemají vodovod - zachytávají dešťovou vodu. Bohatých je v zemi jen pár: politici, továrníci, obchodníci a majitelé velkých zemědělských farem. Průměrný měsíční příjem Ugandanů je 5 amerických dolarů, což je hluboko pod hladinou chudo-

by. Navzdory chudobě mají obyvatelé mnoho dětí - často i 10 - a žijí společně s dalšími příbuznými.

Běžné ugandské dítě nemá doma skříň s oblečením, jeho veškeré oblečení je to, co má na sobě.

Boty nemá. Skoro stále má hlad. Například taková

snídaně se skládá z hrnku hořkého čaje nebo vločkové kaše. Dalším jídlem je oběd - vařené banány nebo kukuřičná placka s luštěninovou omáčkou. Maso se jí jen v neděli nebo ve svátek. Děti se těší na Vánoce, protože se dobře najedí masa nebo rýže, kterou mají moc rády. Pouze některé dostanou vánoční dárek - třeba nové tričko nebo šaty.

Děti z dětského domova

AWACH je uprchlický tábor pro 60 000 lidí v arcidiecézi Gulu.

V zemi žije asi 24 milionů obyvatel, ale v roce 1993 mělo jen 21 tisíc domácností telefon a v roce 1994 jen 115 tisíc domácností televizi. Více než polovina dospělých nikdy nechodila do školy. Na obyvatele Ugandy číhají četná

zdravotní rizika: malárie, žlutá zimnice, HIV, cholera, žloutenka. Vinou špatného zdravotnictví umírají lidé i na běžné nemoci. Děti jsou vystaveny nebezpečí, že skončí na ulici a budou muset pracovat pro kriminální gangy.

12 Muž vyrábí rohož.

Proletěl jsem celou zemí. Od východu na západ a od severu na jih. Právě na severu jsem poprvé ve svém životě zažil válku. A co hůř, viděl jsem, že nutí bojovat i děti...

VÁLKA

Na severu země, kde se válčí, jsou tisíce dětí zapleteny do bojů nebo se stávají obětí násilností. Mnohé prchají do uprchlických táborů nebo hledají bezpečí na dvorech nemocnic, far apod. Rebelové, kteří chtějí svrhnout vládu prezidenta Yoweri Museveniho, ztrpčují život Ugandanů už od roku 1987. Zabili desítky tisíc lidí, nejméně milion lidí musel utéct z domovů a unesli více než 20 000 dětí jako vojáky a otroky. Vloni bylo v Ugandě zabito i 6 misionářů... 12

„Byla jsem vojákem“ - příběh malé Pasky

Pasce bylo 14 let, když ji unesli rebelové, aby bojovala v občanské válce v Ugandě. Dnes je to dospělá žena, která usiluje o mír ve své zemi. Snaží se zapomenout na to smutné, co jí zůstalo ve vzpomínkách - na časy, kdy byla členkou povstalecké bandy a zabíjela lidi. Byla k tomu nucena 18 měsíců ozbrojenou skupinou. Tato skupina rebelů bojovala na savanách a v pralesích severní Ugandy proti

vládním vojskům. Vedla ji žena jménem Alice, která tvrdila, že umí předvídat budoucnost, a velela do útoku podle svých zjevení. V mnoha bitvách Paska zabíjela a riskovala, že bude zabita. Jednou, po nelítostné bitvě, v níž byla zabita většina jejích společníků, se Paska ukryla v lese a čekala na příležitost uprchnout. „Všichni moji přátelé byli mrtví. Došlo mi, že to samé čeká i mě.“

Dítě ze sirotčince

Uprchla do Keni, kde vyhledala pomoc. Na dva roky byla převezena do Kanady a poté se vrátila do Ugandy, do míst nedaleko své rodné vesnice. Teprve nyní nabral její život nový směr, ale až do konce jejího života se asi nikomu nepodaří vymazat vzpomínky na temné válečné měsíce.

Vyprávění je volně převzato z římských „Fides News“ (Agenzia Fides 27/3/2004 - Righe 16 - Parole 260)

Organizace GUSCO se stará o děti, které uprchly ze zajetí rebelů

Z toho, co jsem viděl, jsem byl zoufalý. Neumíte si představit, co by za to tamější děti daly, kdyby mohly žít u nás. Aby se jejich situace zlepšila, potřebují pomoc.

POMOC

Papežská misijní díla (PMD) hrají v celém světě, a tedy i v Ugandě důležitou roli.

Dílo Svatého Petra apoštola podporuje v Ugandě asi 1 200 bohoslovců, dílo **Šíření víry** pak letos v této zemi pomohlo biskupům a misionářům ve všech 19 diecézích částkou přibližně 2 miliony USD.

Pro ugandské děti má

velký význam pomoc **Papežského misijního díla dětí (PMDD)**. Místní biskupové, kněží a misionáři dostávají v tomto roce pomoc pro téměř 600 tisíc dětí v hodnotě přes půl milionů amerických dolarů. Vám, kdo jste členy Misijního klubka v ČR a účastníte se aktivit PMDD, patří velký dík. Pomáháte více než 123 tisícům ugandských dětí v řadě škol a školek, nemocnic, sirot-

Sestra Justine z ugandské národní kanceláře PMD

činců a uprchlických táborů.

Projekty, které podporujete, jsou zaměřeny na děti do 14 let.

Zde jsou stručně popsány některé z nich:

Diecéze Lira - pomoc pro 5 000 dětí v uprchlických táborech, zajištění vzdělání, léků.

Diecéze Soroti - pomoc pro 2 645 podvyživených dětí bez domova, potřebují léky a jídlo.

Arcidiecéze Gulu. Děti, které každý večer utíkají ze svých domovů před nájezdy rebelů, hledají útočiště na veřejných prostranstvích nemocnic, far, kostelů, nebo pod verandami....

Arcidiecéze Gulu -

pomoc pro 50 000 dětí postižených válkou, zřízení „klubu pokoje“. Pomoc pro 20 000 malých uprchlíků, obstarání školních pomůcek, pokrývek a matrací, oblečení, mýdla, prášku na praní, kontejnerů na vodu, nádobí.

Arcidiecéze Tororo -

pomoc pro 84 malých sirotků a opuštěných dětí v dětském domově, zajištění jídla, bydlení, oblečení, lékařské péče.

Diecéze Moroto -

pomoc pro 10 000 dětí z málo dostupných

Děti z PMDD tančují královský tanec.

horských vesniček trpících zápallem plic, malárií, podvýživou apod.

Diecéze Nebbi - pomoc pro 46 malomocných

a tělesně postižených dětí, nákup školních pomůcek, léků, invalidních vozíčků, oblečení, berlí a úhrada plastických operací.

Diecéze Kasana - Luweero - pomoc pro 375 zraněných dětí a sirotků nemocných AIDS, zajištění školních pomůcek, potravin, léků.

Arcidiecéze Kampala - pomoc pro 53 dětí ve škole pro neslyšící, zajištění provozu školy.

Diecéze Jinja - pomoc pro 120 sirotků, rozšíření školky o 3 třídy, kancelář, sborovnu, sklad a ředitelnu.

Tak, co říkáte mým prázdninovým zážitkům? Ano, bylo to napínavé, ale to nestačí. Abych mohl na svou dovolenou vzpomínat s čistým svědomím, musím pro děti z Ugandy něco udělat. A vás chci poprosit o totéž. Nevíte, jak? Papežské misijní dílo dětí vám poradí!

Váš Daniel

Jak je Bůh úžasný

Jak úžasný je Bůh! Stvořil celý svět a bylo to tak dobré. Pak stvořil člověka a radoval se z toho, co udělal. Když Bůh stvořil člověka, dal mu 4 dárky: lásku, možnost volby, svobodnou vůli, rozum.

*Amuge Anna Stella,
Dívčí základní škola v Namugongu*

Tvůrcem pokoje jsem, když

- * chráním život každého člověka
- * miluji své bližní jako sebe
- * chovám se k druhým hezky a miluji je
- * odpouštím, nechovám v sobě zášť a pomáhám druhým se usmířit
- * se dělím s těmi, kteří jsou na tom hůře než já
- * pomáhám dětem, které nemají jídlo, oblečení a další potřebné věci

„Ó Bože, co máme dělat?

Smrt, utrpení, chudoba, únosy!
To je součástí života severní Ugandy už 18 let. Co máme dělat?

My děti jsme se staly terčem smrti, utrpení, chudoby a únosů.
Co máme dělat?

Jaká je naše budoucnost?
Kdo nás zachrání, kdo nás přivede k pokoji?

Od počátku jsme pro ten pokoj žili, ale nikdy jsme pokoj nepoznali.
Všechno je jen chudoba, smrt, únosy!
Přijď teď, Ježíši, přijď, příteli malých dětí, modlíme se ve dne v noci.

Přijď teď, náš Spasiteli.

Ty jsi tvůrce pokoje.

Přijď už, Ježíši, přijď nyní, Pane.“

*Anena Charita z PMDD,
12letá dívka ze severu země*

Stavba nové katedrály

